

У НОМЕРІ:

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Cimpoies L., Vavdiuk N., Sarbu O. Assessing agri-food trade advantages with eu: a comparative case study of Moldova and Ukraine.....	4
Маркіна І.А., Кобченко М.Ю. Формування політики управління якістю ґрунтів системи аграрного землекористування в контексті глобальних проблем.....	11
Лігоненко Л.О. Стандартизація інноваційного менеджменту: закордонний досвід та українські перспективи.....	16
Кривов'язюк І. В., Гаранчевська І.А. Державне регулювання соціального підприємництва: світовий досвід.....	21

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Герцег В.А., Готько Н.М. Наукові підходи до визначення сутності забезпечення інфраструктурного розвитку сільських територій.....	28
Zabedyuk M. Types of regional development strategies and the conditions of their realization.....	33
Кондіус І.С. Моделювання рівня трудового потенціалу Західного регіону.....	38

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Сотник І. М. Організаційно-економічні проблеми і перспективи розвитку відновлювальної енергетики у приватних домогосподарствах України.....	47
Тендюк А.О., Стрижеус Л.В., Медведєва О.І. Екологічноорієнтоване управління лісогосподарським підприємством: підхід до впровадження.....	56
Христенко Г.М., Герасимів З.М. Організаційно-економічний механізм ефективного розвитку органічного агропробудництва.....	65

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Баранец А.В. Анализ сбытовой стратегии предприятия.....	72
Битов В.П. Етика бізнесу в сучасному підприємстві.....	82
Гнатишина Н.Д. Формування кластерної моделі організації діяльності підприємств легкої промисловості.....	86
Горобець Т.А. Теоретичні аспекти управління ефективністю діяльності підприємств малого та середнього бізнесу.....	91

Давидова О.Ю. Соціально-економічні передумови ефективного розвитку підприємств готельно-ресторанного господарства.....	98
Дзьоба О.Г., Ромашко О.М. Потенціал диверсифікації діяльності підприємств: сутнісно-аспектний аналіз..	104
Данилюк Т. І. Мохнюк А. М. Послуги аутсорсингу та галузевий спектр їх використання.....	111
Кривов'язюк І.В. Напрями інтенсифікації діяльності підприємств машинобудування.....	116
Маркіна І.А., Большакова Є.Л. Стійкий розвиток українських м'ясопереробних підприємств в умовах сучасного ринкового господарювання.....	122
Наторіна А.О. Ландшафт традиційного ритейлу в умовах цифровізації.....	130
Писаренко С.В., Бенях В. В., Снігерьова К.А. Управління конкурентоспроможністю підприємства та фактори, що на неї впливають.....	134
Полінкевич О.М. Корпоративна культура як елемент економічної безпеки підприємницьких структур.....	140
Разінькова М.Ю. Сучасні маркетингові інструменти для просування брендів.....	145
Різніченко Л.В., Лисич В.В., Бабич А.О. Вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища на формування ефективної стратегії розвитку промислового підприємства.....	152
Садюк А.В. Ефективність лібералізації ціноутворення при впровадженні gab-регулювання.	160
Черниш І.В., Кирпита Я.А., Лобач Л.В. Управління комерційною діяльністю ПРАТ «Миргородський завод мінеральних вод».....	170
Чобіток В.І., Грабар М.В. Методи оцінки конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств.....	175
Черниш І.В. Хабло Ю.О. Теоретичні основи формування стратегії сталого розвитку державної установи	181
Ящишина І.В. Смарт-інновації з позицій системного підходу.....	187

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Біленко Д.В. Методи формування бюджету підприємства в умовах ризиків та невизначеності.....	194
Владичин У.В., Ліпша О.О. Фундаментальні елементи захисту прав споживачів банківських кредитних послуг в Україні.....	199
Іщук Л.І. Діагностика фінансового стану як інструмент ефективного управління розвитком підприємства.....	208

Kovtun G.I. Public debt management as an instrument for ensuring debt security of Ukraine.....	212
Ніколаєва А.М., Іщук Л.І., Пиріг С.О. Фінансовий механізм підвищення капіталізації аграрних підприємств.....	220
Мельничук Л.Ю., Ротарь О.М. Системні трансформації в реформуванні пенсійного забезпечення громадян України.....	225
Савастєєва О.М. Модель механізму функціонування інституційної архітектури бюджетного процесу на місцевому рівні.....	230
Тулай О. І. Державно-приватне партнерство в контексті модернізації фінансування сфери охорони здоров'я.....	235

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

Голик В.Р. Управлінський екологічний облік як складова управління підприємством.....	240
Литвин К.В. Зміна парадигми обліку науково-технічного прогресу у складі виробничої функції під впливом розвитку суспільства знань.....	243
Тлущкевич Н.В. Класифікація управлінських рішень при формуванні управлінської облікової системи в аграрному менеджменті.....	252

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Безтелесна Л.І. Шляхи поліпшення якості формування людського капіталу на рівні громади...	259
Білоусова А.Ю., Лисянський Е.О., Омеляненко М.О. Професійний розвиток персоналу.....	264
Дзямудич М.І., Чумагіна Ю.О. Продуктивність праці та людський капітал і їх взаємозв'язок в сучасній економічній системі.....	269
Ревтюк Є.А. Теоретичні підходи до імплементації концепції управління людським капіталом на підприємстві.....	274
Хілуха О.А. Навчання персоналу у системі корпоративного управління.....	280

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 338.49

Герцег В.А., аспірант

ДВНЗ "Ужгородський національний університет",

Готько Н.М., к.е.н., викладач

ВП НУБіП України "Мукачівський аграрний коледж"

**НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНФРАСТРУКТУРНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

У статті узагальнено наукові підходи до визначення сутності забезпечення інфраструктурного розвитку сільських територій, здійснено теоретичне обґрунтування понять «інфраструктура» та «сільські території», охарактеризовано їх складові елементи та вплив на систему в цілому. Окреслено основні завдання соціально-економічного розвитку досліджуваних територій.

Ключові слова: інфраструктура, сільські території, соціально-економічний розвиток, виробнича та невиробнича інфраструктура.

Hertseh V., Gotko N.

**SCIENTIFIC APPROACHES TO DETERMINATION OF ESSENCE TO
PROVIDING INFRASTRUCTURAL DEVELOPMENT OF RURAL
TERRITORIES**

In this work have been described the scientific approaches to determination of essence to providing infrastructural development of rural territories, made the theoretical analysis of concepts "infrastructures" and "rural territories", adopted they element sand they influence on the whole system. There are certain the basic tasks of socio-economic development of rural territories.

Key words: infrastructures, rural territories, socio-economic development, industrial and non-productive infrastructure.

Герцег В.А., Готько Н.М.

**НАУЧНЬЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ИНФРАСТРУКТУРНОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ**

В работе приведены научные подходы к определению сущности обеспечения инфраструктурного развития сельских территорий, осуществлен теоретический анализ понятий "инфраструктуры" и "сельские территории", охарактеризованы их составные элементы и влияние на систему в целом. Определены основные задания социально-экономического развития сельских территорий.

Ключевые слова: инфраструктура, сельские территории, социально-экономическое развития, производственная и непроизводственная инфраструктура.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Проблеми соціально-економічного та інфраструктурного розвитку сільських територій потребують особливої уваги на сучасному етапі активізації євроінтеграційних процесів в Україні. Їх вирішення можливе завдяки реалізації державної підтримки та запровадження цільових державних програм і стратегій, спрямованих на забезпечення інфраструктурного розвитку зазначених територій

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням питань інфраструктурного розвитку сільських територій займалися вчені-економісти, зокрема: О. Бородіна, О. Онищенко, О. Павлов, Г. Черевко, Л. Бойко,

О. Ложачевська та інші. У науковій літературі не існує однозначного трактування сутності інфраструктурного розвитку зазначених територій, що зумовлює необхідність більш детального вивчення досліджуваних проблем.

Цілі статті. Мета статті полягає в узагальненні підходів й обґрунтуванні сутності понять „інфраструктура” та „сільські території”, оцінюванні їх взаємозв'язку та розгляді складових елементів щодо забезпечення інфраструктурного розвитку зазначених територій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття інфраструктури є багатогранним за своїм змістовим навантаженням, його можна розглядати в різних аспектах та по-різному тлумачити. Виникає необхідність деталізації існуючих визначень та виокремлення базових складових забезпечення інфраструктурного розвитку сільських територій.

Дефініція інфраструктури включає в себе елементи «infra» –нижче та «struktura» – будова, тобто «нижню будову» або фундамент чи основу певного об'єкта.

В економічну, а пізніше в географічну науку досліджуване поняття прийшло з середини 1940-х років та мало спочатку два значення:

а) сукупність постійних споруд допоміжного значення, обслуговуючих збройні сили (військова інфраструктура);

б) структурні форми організації в економіці й політиці, що мають підлеглий, залежний характер стосовно інших – головних.

У подальшому до галузей інфраструктури почали відносити енергетику, транспорт, зв'язок, будівництво, водопостачання, охорону здоров'я, освіту, житлове і комунальне обслуговування, управління [3, с. 63].

Людвиг фон Мизес, представник австрійської наукової школи, прихильник класичного лібералізму, охарактеризував інфраструктуру як комплекс галузей господарства, що обслуговують промислове та сільськогосподарське виробництво [12]. У роботах Д. Кларка, А. Маршала, А. Хіршмана поняття інфраструктури охоплювало не лише галузі транспорту, зв'язку та матеріально-технічного забезпечення, складові невиробничої галузі та інституціональну інфраструктуру, а й таку, що охоплює усі потужності, без яких неможливе функціонування виробництва та надання усіх суспільних послуг.

В «Українській енциклопедії» поняття «інфраструктура» визначається як сукупність галузей господарства, що обслуговують галузі матеріального виробництва (будівництво шосейних шляхів, каналів, портів, мостів, аеродромів, складів, енергетичне господарство, залізничний транспорт, зв'язок, водопостачання, загальна та професійна освіта, витрати на науку, охорону здоров'я та інші) [8].

У сучасній економічній науці розрізняють виробничу і невиробничу інфраструктуру. Виробнича інфраструктура включає в себе галузі, що безпосередньо обслуговують матеріальне виробництво (залізниця, шосе, водопостачання, каналізація та інші), а невиробнича – галузі, які опосередковано пов'язані з процесом виробництва (підготовка кадрів, шкільна і вища освіта, охорона здоров'я). Оскільки вона є суспільним благом, то її фінансування і забезпечення здійснюється за рахунок держави.

За визначенням М. Хорунжого, інфраструктура – сукупність елементів продуктивних сил у вигляді галузей, виробництв і видів діяльності, які надають цілісного характеру як усій національній економіці, так і окремим сферам та комплексам, функціональне призначення яких полягає, по-перше, у створенні загальних умов, що забезпечують ефективне функціонування основного виробництва, і, по-друге, у забезпеченні відтворення робочої сили [10].

Інфраструктура є невід'ємною складовою життєдіяльності мешканців певної території та забезпечення виробничого процесу, яка залежить від наявності ефективних

відповідних систем інституційної та фінансової підтримки. Доцільним є представлення інфраструктури у площині багатокомпонентної системи та аналіз її складових елементів, які в комплексі забезпечують соціально-економічні умови виробництва та життєдіяльності певної території (рис. 1).

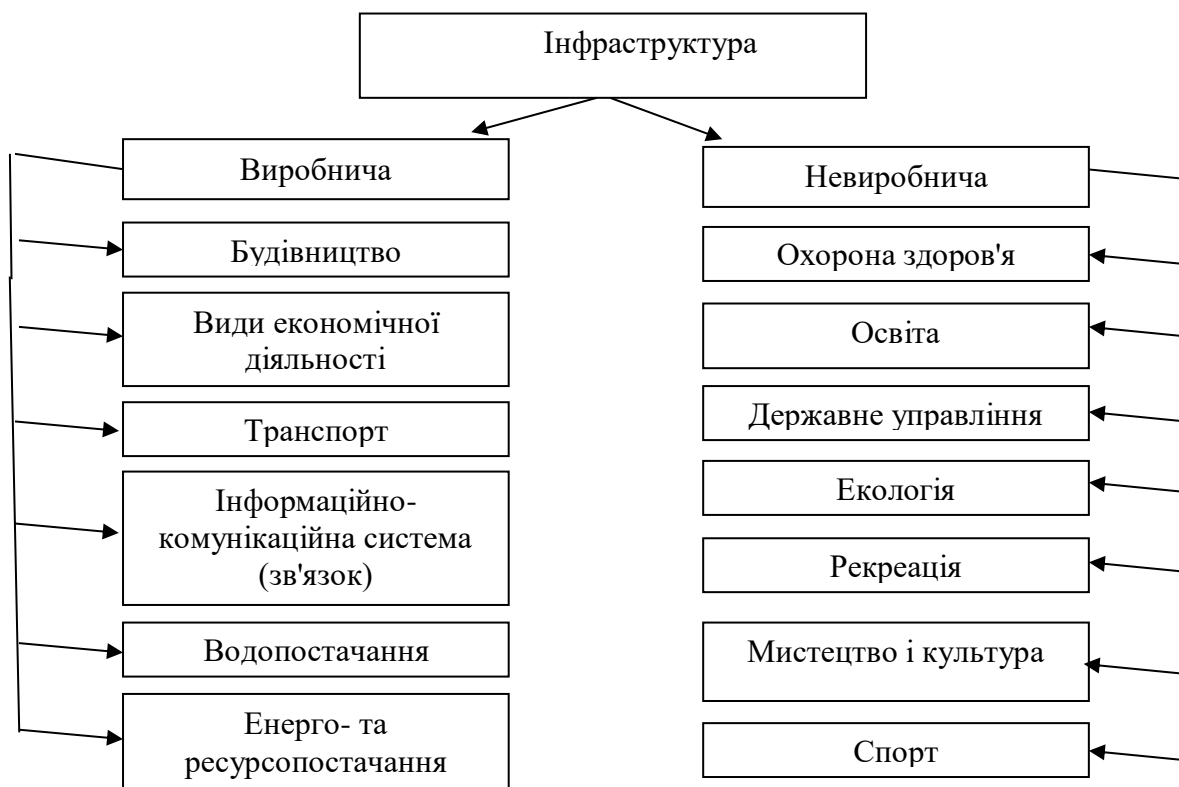

Рис. 1. Складові елементи інфраструктури*

*Джерело: власні дослідження

Отже, інфраструктура поділяється на виробничу і невиробничу. Виробнича інфраструктура є підсистемою господарства, яка забезпечує функціонування виробництва та життя населення. До виробничої інфраструктури варто віднести:

- будівництво – спорудження нових об'єктів, їх реконструкція, розширення, добудова, реставрація, ремонт, виконання монтажних робіт;
- види економічної діяльності – підприємства, юридичні особи, бізнесові одиниці, задіяні у матеріальному виробництві;
- транспорт – всі види транспорту, які функціонують у сфері обігу, зовнішній та промисловий транспорт;
- інформаційно-комунікаційна система, тобто комунікації, що забезпечують зв'язок;
- водопостачання – постачання води та водовідведення промислових об'єктів та житлово-комунальних територій;
- енерго- та ресурсопостачання – лінії електропередач, пристрої, пов'язані з передачею і розподілом електроенергії та інших ресурсів.

Невиробнича інфраструктура – група установ (підприємств, об'єктів, будівель), які забезпечують життєдіяльність населення і нормальні умови виробництва завдяки наданню певних послуг. До неї належать:

- у галузі охорони здоров'я – забезпечення доступного медичного обслуговування населення: медичні пункти та поліклініки;

- у галузі освіти – освітні заклади, які надають освітні послуги суспільству – заклади дошкільної освіти (дитячі ясла і садки), заклади загальної середньої освіти (школи), заклади професійної та вищої освіти (університети, інститути та ПТУ);

- в державному управлінні – органи державного управління, які здійснюють управлінський вплив шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод;

- в екології – екологічний стан певної території є невід’ємною складовою для забезпечення умов проживання її мешканців. Повітря, вода, земля – це необхідні умови існування людини, тому потребують дбайливого ставлення та охорони навколишнього середовища від руйнівних чинників;

- у сфері рекреації – система заходів, спрямованих на відновлення, зміцнення, збереження здоров’я та працездатності населення, завдяки відпочинку та оздоровленню – туристичні комплекси, готельний та ресторанний бізнес, санаторії та курорти;

- у сфері мистецтва та культури – забезпечують розвиток духовних якостей людей завдяки пізнавальній діяльності – музеї, клуби, архітектурні об’єкти, замки, бібліотеки;

- у спорті – специфічному виді фізичної або інтелектуальної активності, яку здійснюють з метою змагання, а також поліпшення здоров’я, отримання морального і матеріального задоволення, прагнення до удосконалення і слави, покращення навичок [9] – спортивні комплекси, спортзали і стадіони.

Головною метою невинробничої інфраструктури є створення оптимальних умов для забезпечення життєдіяльності людей та суспільного відтворення. Умовно її можна поділити на дві частини, як:

- соціально-побутова, яка створює оптимальні умови для відтворення кожної людини (громадянина) та вирішення побутових потреб, тобто побутове обслуговування, житлово-комунальне господарство і інші;

- соціально-культурна, зосереджена на розвитку інтелектуальних і духовних якостей особистості, зміцнення її фізичної форми, забезпечення соціального захисту, а також формування необхідного рівня активності, що відповідає потребам суспільства в цілому. В цьому секторі головна увага приділяється таким галузям, як освіта, охорона здоров’я, мистецтво і культура, спорт, культові споруди і так далі.

З метою вирішення проблемних питань забезпечення інфраструктурного розвитку сільських територій доцільним є розгляд наукових підходів до визначення поняття «сільські території», яке ідентифікується передусім через призму багатокомпонентності. З одного боку – простір, територія проживання сільських жителів, а з іншого – соціально-природне, виробниче середовище, яке включає економічну, соціальну та екологічну складову.

Важливим аспектом функціонування сільських територій є те, що вони є ресурсною базою для сільського господарства, розвиваються у тісному зв’язку, але кожний своїм шляхом [7].

За статистичними даними станом на 01.01.2016 р. у структурі населення України сільське населення налічувало 13,2 млн. осіб, у той час як міське – 29,4 млн. осіб. Якщо розглядати у відсотковому співвідношенні, то частка сільського населення у структурі населення України становить 31%, а міського – 69%, причому працездатне населення віком 16-59 років на сільських територіях займає 59,3 %, а на міських – 62,9% [6, с. 39]. Україна є помірноурбанізованою країною. Відсутність сприятливого соціально-економічного клімату та нестача належного інфраструктурного забезпечення сільських

територій зумовлюють міграційні процеси, від'їзд значної частини працездатного населення у більш привабливі та інфраструктурно-розвинені регіони країни.

Дослідження засвідчує, що зазначеним вище зумовлюється необхідність використання диференційованого підходу, що враховуватиме індивідуальні особливості функціонування сільських територій.

Відродження останніх, на думку Б. Панасюка, є можливим за умови виведення господарства із скрутного становища, відновлення його виробничої бази, кооперації сільськогосподарського виробництва з переробною промисловістю і торгівлею, розвитку агропідприємств [5, с. 211].

Соціально-економічний розвиток села – процес змін, спрямований на підвищення рівня розвитку економічної і соціальної сфер сільських регіонів, з мінімальними втратами для природного середовища і найбільшим рівнем задоволення потреб сільського населення та інтересів держави. Сільський розвиток потребує комплексного підходу до вирішення всіх проблем сільського регіону – економічних, соціальних, екологічних, демографічних тощо [1, с. 153].

О. Ложачевська зазначає, що комплексний соціально-економічний розвиток регіонів є цілеспрямованим процесом, зорієнтованим на взаємопов'язаний і несуперечливий розвиток галузевих підприємств різних форм власності, економічних суб'єктів господарювання населення, які забезпечують зростання рівня життя. Звідси випливають завдання регіонального розвитку: створення найбільш сприятливих умов для соціального розвитку регіону, збільшення кількості робочих місць, підвищення зайнятості населення, забезпечення раціонального співвідношення розвитку виробничої і невиробничої сфер, соціальної і виробничої інфраструктури, розумного використання природно-економічного потенціалу регіону, збереження природного середовища та поліпшення його стану, забезпечення сприятливих умов для розвитку та зростання ринкових позицій, формування внутрішньорегіональної структури виробництва та розміщення продуктивних сил, підтримка малого бізнесу, а також тих секторів економіки, які дуже потрібні для забезпечення регіону необхідною продукцією та послугами, неупинне підвищення фінансового стану регіону [4, с. 162].

Поглибленого обґрунтування потребують наукові підходи до визначення сутності, чинників та регуляторів інфраструктурного розвитку сільських територій, організаційно-економічних відносин з метою ефективного функціонування.

Висновки. Необхідною умовою суспільного виробництва та відтворення робочої сили є формування системи інфраструктурного забезпечення сільських територій. Соціально-демографічна стабілізація цих територій, забезпечення належного соціально-економічного розвитку, який підвищить привабливість праці та умови праці в сільській місцевості, повинні стати пріоритетними завданнями як на державному, так і на регіональних рівнях в Україні. Усі напрями державної політики в межах їхньої взаємодії мають давати синергетичний ефект, тобто підсилювати дію один одного. Подальшого дослідження потребує організаційно-економічна складова щодо забезпечення інфраструктурного розвитку сільських територій, пошук шляхів та методів вирішення цієї актуальної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Важинський Ф.А., Колодійчук А.В. Сутність і значення соціально-економічного розвитку сільських територій//Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.5. С 152-156.
2. Кропивко М.Ф. Організація державного та самоврядного управління розвитком сільських територій//Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. К., 2005. С. 120-123.
3. Ксьожник І.В. Соціально-економічний розвиток сільських територій як об'єкт інфраструктурного забезпечення//Економіка АПК. 2014. №10. С. 60-65.
4. Ложачевська О.М. Стратегічне управління організаційним розвитком регіону//Наукові праці ОНАЗ ім. О.С. Попова. 2003. №1. С. 162-164.

5. Панасюк Б.Я. Шлях до відродження села//Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. К., 2005. – С. 211-217.
6. Статистичний збірник «Сільське господарство України» за 2015 рік/ за ред. О.М. Прокопенко. К.: Державна служба статистики України, 2016. 362 с.
7. Трегобчук В. М. Актуальні проблеми сталого розвитку сільських територій // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. К., 2005. С. 69–76.
8. Українська енциклопедія URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya.html>.
9. Українська енциклопедія URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Спорт>.
10. Хорунжий М.Й. Організація агропромислового комплексу : підручник. К. : Вид-во КНЕУ, 2001. 382 с.
11. Шубравська О.В. Сталій економічний розвиток: поняття і напрям досліджень//Економіка України. 2005. №1.
12. Mises L. Theory and history: The interpretation of socio-economic evolution. Moscow. : UNITY-DANA, 2001. 296 p.

Рецензент д.е.н., професор Газуда Л.М.